

ZALKA CSENGE VIRÁG

MÍTOSZOK CSATÁJA

Mitológia modern közönségnek

A piros sarokban Loki, a tűz és a bajkeverés mindeddig veretlen skandináv istene. A kék sarokban Hunahpu és Xbalanque, a maja mitológia halált is legyőző hősi ikerpárja. Az aréna: egy hangulatosan megvilágított kávézó egy amerikai kisváros főutcáján. A nézőtéren pisszenést sem lehet hallani.

Az epikus összecsapásra a 2014-es év első MythOff rendezvényén került sor. Mielőtt azonban elárulnám, a két rivális bajkeverő közül melyik vitte el a pálmát, pillantsunk vissza a történet kezdetére.

A MythOff eredetileg három fiatal európai mesemondó agyából pattant ki: Clare Muireann Murphy (Írország), Love Ersare (Svédország) és Torggrim Mellum Stene (Norvégia) 2011-ben hívták életre a magyarul Mítoszok Csataja néven emlegetett rendezvényt. Az első ütközetre Stockholmban került sor 2011 februárjában. Az azóta eltelt három évben vilongások történtek többek között Londonban és az USA-ban is.

A MythOff egy olyan mesemondó rendezvény, mely a mitológia-mesélés hagyományának felélesztését, a mitológia népszerűsítését tűzte ki céljával. A hivatalos küldetésnyilatkozat szerint: *„A MythOff célja az, hogy felkeltse az emberek érdeklődését a mitológia iránt, új közönségeket és új helyszíneket nyisson meg a műfaj számára, és ápolja a nemzetközi mesemondó kapcsolatokat.”* Az alapítónak annak idején feltűnt, hogy kevés fiatal mesemondó foglalkozik manapság mitológiával, és még kevesebb hallgatóhoz jutnak el ezek az ősi, csodás, izgalmas történetek. A mai fiataloknak szinte egyáltalán nincs lehetősége kellemes környezetben, élőszóban előadott mítoszokat hallgatni. Mivel mindannyian nagy rajongói voltak a műfajnak, úgy döntöttek, ezen feltétlenül változtatni kell; ha Sziszifusz nem megy a hegyhez, akkor a hegyet toljuk el. Ha a fiatalság nem jön át a bárból a színházterembe, akkor a mítoszokat visszük át a pulthoz.

*...kevés fiatal
mesemondó
foglalkozik
mitológiával...*

A MythOff tulajdonképpen játék, közönségnek és mesemondónak egyaránt. A szervezés hetekkel a rendezvény előtt kezdődik: a résztvevő mesemondók (négy, hat, esetleg nyolc, de mindenképpen páros szám) összegyűlnek, és bőséges kávé/tea fogyasztás közben megtárgyalják a haditervet. Minden MythOff ugyanazokat az írásba foglalt szabályokat követi (mivel hivatalosan brand, vagyis márka – a MythOff név alatt csak a szabályok követésével és valamelyik alapító tag írásos beleegyezésével rendezhet mesemondó estet bárki a világon), ám a szabályok teret engednek az egyéni kreativitásnak is. Azokon a MythOff-okon például, amiket az USA-ban rendeztünk, a mesemondók egy kalapból húzták ki, melyik kultúra vagy régió mitológiájából kell mesélniük, és azt is, hogy milyen témában; de tartottunk egyszer MythOff Origins (MythOff Eredet) estet is, amikor mindenki a saját, vagy ősei kulturális háttéréből választott mitikus történetet.

Ezek után a mesemondók párba állnak: a párjuk lesz az ellenfelük a bárátságos csatában. Minden párnak saját témája van, olyasmik, mint Szezelem, Női hősök, Utazás stb. A rendezvény során a történetek kettesével hangzanak el, és minden kör végén a közönség szavaz; vagy tapsolással, vagy kézfeltartással, vagy csinos kis cédulákon. És itt kell megemlíteni a MythOff egyik legfontosabb szabályát: *A MythOff mítoszok, és nem mesemondók csatája*. Nem arról szól, ki mesélt jobban, vagy ki szimpatikusabb a közönségnek; nem koronázunk „legtehetségesebb mesemondót” vagy „legjobb előadót” az est végén. A kérdések, amik alapján a közönség szavaz, mind a történetekre vonatkoznak, játékosak és szórakoztatók. Például: „Melyik szörnyet tartanád szívesebben háziállatként?”, vagy „Melyik hőst engednéd szívesebben randizni a lányoddal?”, esetleg „Melyik hős használta ötletesebben a történetben szereplő mágikus tárgyat?” A győztes történet mesélője (és a többi fellépő) semmilyen pénzbeli juttatásban nem részesülhet – ez szigorú szabály – ellenben kaphatnak mókás, a témához kapcsolódó trófeákat, amiket cifra és látványos keretek között nyújt át nekik az est házigazdája.

A fent említett 2014-es összecsapás a Bajkeverők (Tricksters) címre hallgatott. Bár Loki és a Hősi Ikrek között elég szoros volt a verseny, mert mindkét előadó zseniálisan alakított, végül a maja fiúk kerültek ki győztesen a harcból. A szavazókérdés így hangzott: „Ha ezeket a bajkeverőket kéne bébiszittelned, melyik házból menekülnél el hamarabb?” A győztesnek járó díj egy apró, ártatlanul tágra nyílt szemű plüssmajom volt, melynek a nyakában cédula hirdette: „Én ártatlan vagyok!”

A MythOff első és legfontosabb küldetése, hogy a közönség megismerkedhessen új és kevésbé népszerű mitológiákkal, és élőszóban hallhassa az ősi történeteket. Ezért aztán többek között az is a szabályzat része,

hogy – bár minden mesemondó a saját szavaival mesél – az eredeti történettől nem lehet lényegesen eltérni. Ez az egyik oka annak, hogy a MythOff elsősorban felnőtt rendezvény; a célközönség gimnazistákból, egyetemistákból, és felnőttekből áll. A történetek, mint a mitológia általában, gyakran véresek, pajzának, vagy egyszerűen csak túl bonyolultak gyerekek számára; ám fontosak, kulturális és történelmi szempontból egyaránt, és, valljuk be, sok mesemondó számára ritka jutalomjáték cenzúrázatlanul mesélni őket.

A másik ok, amiért a közönség felnőttekből áll: MythOff-ra általában kocsmában, bárban, vagy egyéb, nem gyerekbarát környezetben kerül sor. Bár a szabályok megengedik, hogy a helyszínbérlés költségeire belépőt szedjenek a szervezők, eddig mindig szerencsénk volt: a legtöbb tulajdonos azt mondta, ingyen is tarthatunk benn mesélést, ha közben fogyaszt a közönség. Fogyasztottak. Egy kellemes ír kávé vagy egy üveg sör mellett hangulatosabban szól a mitológia, mint egy jól kivilágított, elegáns színpadon. Loki barátunkat meg is ütötte volna a guta, ha sör nélkül hallgatja valaki...

A MythOff-ot az különíti el más mesemondó slam-ektől (versenyektől), hogy itt minden fellépő gyakorlott, hivatásos előadó. Ezt a szabályt az alapítók azért hozták, mert a játékos hangulat és a baráti társaság ellenére a MythOff versenyzők vállán komoly felelősség nyugszik: ők képviselik a mitológia műfaját a közönség számára, és gyakran ők az elsők, akiknek a szájából a hallgatók ilyesmit hallanak. A mesemondás műfaja pedig még elég ismeretlen ahhoz, hogy bárki, aki színpadra áll, az egész műfajt képviselje. Ha az ember egy rossz zenei koncertet hall, legfeljebb megfogadja, hogy annak a bandának többé nem megy el koncertjére; de sokan, ha rossz mesemondót hallanak, leszoknak a mesemondásról mint műfajról, és utána már nagyon nehéz őket visszacsalogatni. Ezért aztán az alapítók külön szabályban hívták fel rá a figyelmet, hogy a Mítoszok Csatájában csak gyakorlott (ha nem is hivatásos) mesélők vegyenek részt. A jó hír az, hogy ezt a szabályt egyre nehezebb betartani: minden egyes MythOff után sorba állnak az emberek, akik szeretnék magukat a mikrofon mögött is kipróbálni egy-egy ősi mítosz erejéig. Ez pedig, valljuk be, a legnagyobb sikerélmény egy mesemondónak.

A MythOff persze nem az egyetlen mesemondó rendezvény, amely mitológiával foglalkozik. A világ minden pontján élnek és dolgoznak mesemondók, akiknek szívügye a régi történetek megőrzése. Egy másik nagyon népszerű rendezvénytípust „Hosszú Történetek Tábor”-nak lehetne nevezni; ebből többféle is van Amerikában például. Általában úgy néz ki, hogy egy csapat mesemondó összeáll, és kiválaszt egy eposzt vagy egy hosszabb mitikus történetet, felosztják maguk között, és kitűznek egy hétvégét, amikor végigmesélik az egészet – cenzúrázatlanul, vágatlanul, és

teljes lelkesedéssel. Több szempontból is ritka alkalom: egyrészt a mai közönségeknek még a mítoszoknál is ritkábban van alkalma hosszú történeteket hallgatni; olyan képzeletbeli kalandokat, amelyek során bejárják a mítoszok világát, megismerkednek egy egész csapat hőssel, látják felnőni a kedvenceiket, és kötetlenül beleélhetik magukat a történetek elringató varázsába. Ezen kívül a hosszú mese jutalomjáték a mesemondónak is: a

legtöbb fellépésen rövidebb, a közönséget azonnal megfogó történetekre jut csak idő; tíz-tizenöt-húsz percesekre, sokszor zsiszegő gyerekeknek. A klasszikus, izgalmas, komplex történetekre, ha fel is készül rájuk az ember, csak nagyon ritkán adódik vállalkozó kedvű közönség és alkalom.

*...távoli helyekre
repíti el
a mesemondót
és a hallgatót
egyaránt...*

Mitológiát mesélni érdekes kihívás. Sokkal több háttérmunka van benne, mint a népmesék többségében; az ember nem ragadhat ki egyetlen mítoszt anélkül, hogy ismerné a többit, ami vele összefügg. Nem lehet feltételezni, hogy a közönség tudja, hogy Athéné a bölcsesség istennője, vagy hogy Chalchuihtlicue a vízé. A mitológia, akár régi forrásból, akár modern történetből meríti az ember, tulajdonképpen vallás – lehet, hogy egy már nem létező nép vallása, de attól még vallás, és mint olyan, különös tiszteletet érdemel a mesemondó részéről. Értetlen kézzel hozzányúlni, vagy gúnyt űzni belőle komoly véték, ami nem csak a mesemondó személyének árt, hanem a rendezvénynek is, ahol szerepel. Cserébe viszont belemerülni egy-egy nép mitológiájába különleges élmény, és hálás feladat; sokat tanulhatunk belőle történelemről, kultúráról, és az emberi természetről is. Egy olyan rendezvényen szerepelni, mint a MythOff, térben is időben távoli helyekre repíti el a mesemondót és a hallgatót egyaránt. A mesemondó szerepe az, hogy ebben az új és ismeretlen világban gyakorlott, biztos kézzel vezesse a közönségét járt és járatlan utakon, és az est végére épségben vissza is hozza őket onnan. A hallgató szerepe pedig az, hogy bizalmat szavazzon a mesemondónak, és nyitott szemmel, füllel és értelemmel érkezzen az előadásra.

A MythOff-ról bővebb információk: www.facebook.com/mythoff oldalon; régebbi MythOff rendezvényekről beszámolókat publikáltam a Tarkabarka Hölgy Naplója (tarkabarka.blogspot.com) blogon. Kérdésekkel az alapító tagokhoz, vagy a szerzőhöz lehet fordulni a csenge@zalkacsenge.hu címen.